

DE KENNIS VOORBIJ

---

duurzaam hoger onderwijs

DEBATCAFÉ

Methodiek en opzet

Dit document kwam tot stand binnen het project “Duurzaam Hoger Onderwijs – de kennis voorbij”, een initiatief van Ecocampus (Departement Leefmilieu, Natuur en Energie) en de afdeling Hoger Onderwijs (Departement Onderwijs en Vorming) van de Vlaamse overheid.

Opzet

Context

Dit debatcafé is tot stand gekomen in het kader van het brede debat dat Ecocampus voerde in het najaar van 2011 – voorjaar 2012, over de rol van het hoger onderwijs binnen een maatschappij met steeds meer en nieuwe uitdagingen op het vlak van duurzaamheid. Door middel van dit debatcafé hebben we de stem van meer dan 800 studenten kunnen horen in dit debat.

Doel

Het doel van dit debatcafé is sensibilisering over én verdieping in het thema 'duurzaamheid', dat door de 'café-formule' op een interactieve, dialogerende manier onder de aandacht wordt gebracht. Ook laat het debatcafé studenten nadenken over hun mogelijke engagement als toekomstige professional én burger binnen een maatschappij in transitie.

Daarnaast is het doel om op een interactieve manier tot een authentieke conversatie te komen, kennis uit te wisselen, innovatief denken te stimuleren en actief en respectvol te luisteren, zodat elke student evenwaardig haar/zijn stem kan laten horen.

Methodiek

Als methodiek gebruiken we de methode van het 'worldcafé', waarbij verschillende vragen telkens in kleine groepen (4 of 5 studenten per tafel) worden besproken. Iedere vragenreeks (per filmpje) wordt er gewisseld van gesprekspartners om tot verdieping en kruisbestuiving te komen.

Aan het einde van dit document vind je een 20-tal filmpjes met bijbehorende vragen die gebruikt kunnen worden in het debatcafé.

Na een try-out werd het initiële idee wat aangepast: de bedoeling is dat er per filmpje een 10-30-tal minuten door de studenten – in kleine groepjes - wordt gediscussieerd. Iedere vragenreeks wordt steeds met nieuwe gesprekspartners besproken. Tijdens het discussiëren wordt er door ieder groepje aantekeningen gemaakt op een groot blad papier (hiervoor is telkens een andere deelnemer/student verantwoordelijk). Na iedere vragenreeks, vraagt de moderator steeds aan een paar studenten om plenair te vertellen wat er aan hun tafel gezegd is, zodat er ook in de grote groep leeft waarover gesproken werd: op die manier wordt het mogelijk om op dat moment de discussie ook op niveau van de hele groep te voeren, wat we ten zeerste aanraden.

Aan het einde van het debatcafé stellen wij voor om een reflectie/terugblik op het debatcafé te voorzien, met ruimte voor de belangrijkste ideeën en conclusies (wat heeft je aangenaam verrast? wat neem je mee uit dit debatcafé? Wat heeft je aan het denken gezet? hoe/met welke blik/met welk voornemen ga je vanaf hier verder?, ...). Eventueel kan er aan het einde ook gevraagd worden wat er nu al met die ideeën (binnen de instelling) concreet gedaan kan worden door de studenten. Indien gewenst kun je de papieren met ideeën verzamelen en

daar een volgende les mee aan de slag gaan met de studenten. Ook kun je je studenten bijvoorbeeld vragen om n.a.v. het debatcafé een samenvatting, reflectie te maken.

Filmpjes en bijbehorende vragen

Het debatcafé krijgt vorm rond een aantal filmpjes, waar steeds een aantal vragen aan gekoppeld zijn. Afhankelijk van de beschikbare tijd, kun je een aantal filmpjes uitkiezen die je geschikt lijken om met je studenten te bespreken. De vragen die wij bij elk filmpje bedacht hebben, geven aan in welke richting wij de studenten graag zouden willen laten nadenken, maar ze zijn vooral een vertrekpunt. Uiteraard staat het je vrij om de vragen (en methodiek en/of filmpjes) aan te passen aan het niveau/opleiding van de studenten en aan de context waarbinnen het debatcafé kadert.

Praktisch

Het debatcafé is geschikt voor groepen van verschillende grootte. Belangrijk is dat het debatcafé telkens kan plaatsvinden in een ruimte die groot genoeg is om al de deelnemers aan tafeltjes voor 4 of 5 personen te laten discussiëren. Ook moeten de getoonde filmpjes voor alle deelnemers zicht- en hoorbaar zijn. Om daadwerkelijk tot verdieping te kunnen komen, raden wij aan om minimaal 90 minuten te voorzien voor het debatcafé. Maar in principe is de duur variabel, afhankelijk van het aantal getoonde filmpjes en de tijd die telkens besteed wordt aan discussie/debat.

Checklist van Cafébenodigheden

- Een ruimte die groot genoeg is om alle deelnemers in groepjes van 4 of 5 aan kleine tafels te laten discussiëren
- Kleine tafels voor 4 of 5 personen
- Genoeg stoelen voor alle deelnemers
- Een pc met internetverbinding
- Luidsprekers (voor het geluid van de filmpjes)
- Een beamer en groot projectiescherm (of witte muur)
- A3 (of groter) kladpapier: per tafel evenveel vellen als dat er filmpjes zijn
- Voldoende schrijfgerei – eventueel ook gekleurde viltstiften (bij voorkeur niet-toxische op waterbasis)
- Een loop-microfoon (bij grote groepen)

Eventueel:

- vrolijke tafelkleedjes om de sfeer wat café-achtiger te maken (geen wegwerp!)
- duurzame drank en dito versnaperingen

Contact en vragen

Wil je zelf graag een debatcafé organiseren volgens deze door ons uitgewerkte methodiek, maar heb je nog vragen, neem dan zeker contact op: simone.heinen@lne.vlaanderen.be of gsm: 0498-945834.

De door ons voorgestelde filmpjes:

Per filmpje staat er steeds een (zeer) korte uitleg, zodat het voor jou duidelijk is waar het filmpje over gaat. Het idee is om de filmpjes steeds aan de studenten te tonen, zonder van tevoren al uitleg te geven. De vraag waar het filmpje over gaat, kan indien gewenst telkens plenair gesteld en beantwoord worden, om de discussie op gang te trekken. Vervolgens wordt er over de overige vragen in de kleine groepen verder gediscussieerd.

- **‘Miniature earth’: de wereld voorgesteld als een dorp van 100 mensen om zo de verschillen in de wereld duidelijk te maken**

<http://www.youtube.com/watch?gl=NL&hl=nl&v=rVTFKplaQhM> 3min 22sec

- Waarover gaat dit filmpje? (eventueel plenair gesteld door moderator)
- Wist je dit al?
- Het filmpje is ook sterk gelinkt aan ‘duurzame ontwikkeling’: wat is dat volgens jou?

- **‘Lost generation’, een palindroom gedicht: begint negatief - apathisch, maar als je het achterstevoren leest wordt het positief – geëngageerd -> toont aan dat het mogelijk is voor jongvolwassenen vandaag om bij te dragen aan een verandering**

<http://www.youtube.com/watch?v=42E2fAWM6rA> 1min 45sec

- Waarover gaat dit filmpje? (eventueel plenair gesteld door moderator)
- Is er volgens jou verandering nodig in de wereld?
  - o Waarom?
- Zie jij voor jezelf ook een rol weggelegd in die verandering?
  - o Waarom?
  - o Zo ja, op welke manier?
- Moet je opleiding er ook aandacht voor hebben, om je hier op voor te bereiden?
  - o Waarom?
  - o Zo ja, op welke manier?

- **‘Crazy wombat’ maakt ludiek duidelijk dat we de aarde en haar bewoners moeten beschermen/anders moeten leven**

<http://www.youtube.com/watch?v=n0TsLwlqOZE> 1min 5sec

- Waarover gaat dit filmpje? (eventueel plenair gesteld door moderator)
- Hoe kun je dit zelf waarmaken in je dagelijkse leven?
- Vind je dat hoger onderwijs je daar nu bewust van maakt?

- Op welke manier wel/niet?
- Onderneem je nu al iets om positief bij te dragen om dusdanig te leven?
  - Waarom wel/niet?
  - Zo ja, op welke manier?
- **Productie koffie latte – probleem watervoetafdruk – nood aan innovatie, anders denken**

http://www.youtube.com/watch?v=nDTmjR_GG1w 1min 32 sec

- Waarover gaat dit filmpje? (eventueel plenair gesteld door moderator)
- Wat kan je hieraan doen, als directeur van een bedrijf en medewerker?
- Welke eigenschappen heb je hiervoor nodig?
- Krijg je deze eigenschappen mee in je opleiding?
  - Welke precies? Hoe?
  - Welke niet? Vind je dat je ze zou moeten meekrijgen? Op welke manier dan?

- **Absurde humor rond innovatief denken**

<http://www.youtube.com/watch?v=2AAa0gd7ClM&ob=av3e> 2min 49sec

- Waarover gaat dit filmpje? (eventueel plenair gesteld door moderator)
- Ook Kevin Costner kan deze mensen duidelijk niet helpen: wat dan wel?
- Heeft dit al een plaats in je opleiding?
- Hoe zou 'dit' (nog meer) een plaats kunnen krijgen binnen je opleiding?

- **Project 'A Liter of Light' waardoor mensen in armoede in de Filippijnen eco-vriendelijke solar-verlichting in hun donkere huisjes/hutten krijgen**

http://www.youtube.com/watch?v=o-Fpsw_yYPg&NR=1&feature=endscreen 2min 18sec

- Waarover gaat dit filmpje? (eventueel plenair gesteld door moderator)
- Stel je voor: je bent een ontwikkelingssamenwerker en gaat meewerken aan een gelijkaardig project als in dit filmpje wordt getoond. Welke eigenschappen heb je hiervoor nodig?
- Krijg je deze eigenschappen mee in je opleiding?
  - Welke precies? Hoe?
  - Welke niet? Vind je dat je ze zou moeten meekrijgen? Op welke manier dan?

- **Kritiek op weggoaien van afval – verantwoordelijkheidszin – causaliteit – jij bent het begin van iets dat je op het eind overkomt**

<http://www.youtube.com/watch?v=3Wh7Vj6u2g> 38sec

- Waarover gaat dit filmpje, wat is de boodschap? (eventueel plenair gesteld door moderator)
- Wat vind je van dit filmpje/de boodschap?
- Hoe wil dit filmpje dat je in het leven staat?
- Wordt hier aandacht aan besteed binnen je opleiding?
  - Zo ja, op welke manier?
  - Hoe kan het beter?

- **Toespraak van Nasrdin Dchar bij zijn in ontvangst name van het Gouden Kalf als beste acteur in de film 'Rabat'. Over dromen durven waarmaken, passie en liefde voor wat je doet, angst niet laten overheersen en angst in de samenleving die verlamt -> geen plek meer voor initiatief/daadkracht, enthousiasme**

<http://www.youtube.com/watch?v=qKsbx7B5f5g> 3min 54sec

- Waarover gaat dit filmpje? (eventueel plenair gesteld door moderator)
- Spreekt dit filmpje je aan? Maakt het iets in je los?
  - Waarom?
- Wat vindt de spreker belangrijk?
  - Waarom?
- Wordt hier aandacht aan besteed binnen je opleiding?
  - Zo ja, op welke manier?
  - Wat moet er eventueel veranderen?

- **Commercial van Becel: over passiviteit en gebrek aan creativiteit**

<http://www.youtube.com/watch?v=47rQkTPWW2I> 2min 4sec

- Waarover gaat dit filmpje? (eventueel plenair gesteld door moderator)
- Becel alleen zal deze mensen niet kunnen helpen: wat dan wel?
- Heeft dit al een plaats in je opleiding?
- Hoe zou 'dit' (nog meer) een plaats kunnen krijgen binnen je opleiding?

- **Global Warming: 'Earth to America'**

<http://www.youtube.com/watch?v=QM-mfEMssy8> 1min 50sec

- Waarover gaat dit filmpje? (eventueel plenair gesteld door moderator)
- Hoe kun je dit zelf waarmaken in je dagelijkse leven?
- Vind je dat hoger onderwijs je daar nu bewust van maakt?
  - o Hoe wel/niet?
  - o Hoe zou 'dit' (nog meer) een plaats kunnen krijgen binnen je opleiding?
- Onderneem je nu al iets om positief bij te dragen aan die verandering?
  - o Zo ja, op welke manier?
  - o Zo nee, waarom niet?

- **De 'Social & Environmental Responsibility' coördinator van kledingmerk Patagonia, legt uit hoe Patagonia bedrijven begeleidt om op een dusdanige manier kleding te produceren, dat ze de 'gedragscode' van Patagonia respecteren, en dus voor Patagonia kunnen blijven produceren. Ook worden de uitdagingen die hierbij komen kijken besproken.**

<http://www.youtube.com/watch?v=WexueycQgmY> 4min 43sec

- Dit filmpje gaat over maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO): wat is dit volgens jou?
- Ben je al in aanraking gekomen met MVO?
  - o Zo ja, via welke 'kanalen'?
- Vind je het belangrijk - voor jouw toekomst – dat je via je studies in aanraking komt met MVO?
  - o Zo ja, op welke manier?
  - o Zo nee, waarom niet?

- **Kledingproductie in China**

<http://www.youtube.com/watch?v=roy7CUk26uo#Related%20Videos%20%7Coutline>
2min 4sec

- Waarover gaat dit filmpje/de documentaire waarvan dit filmpje de trailer is?
- Wist je dit al?
- Verandert dit filmpje je kijk op kleding shoppen?
- Wat vind je van dit probleem?
- Hoe kan het opgelost worden?

- Wat heb je als student nodig om mee te kunnen werken/ bij te dragen aan een oplossing, nu als burger én professional?

- **Boontjes uit Kenia**

<http://www.youtube.com/watch?v=OL9TRpym4ao> 1min 44sec

- Waarover gaat dit filmpje? (eventueel plenair gesteld door moderator)
- Stel: we zijn 20 jaar verder: hoe zou jij dit probleem dan hebben opgelost?
- Wat kun je hier nu aan doen als afgestudeerde professional én burger?
- Op welke manier(en) kan het hoger onderwijs bijdragen aan de oplossing van dit probleem?

- **Vleesindustrie**

<http://www.youtube.com/watch?v=iCT1Lukhs5o&feature=related> 2min

of <http://www.youtube.com/watch?v=54STn7uGDHM> 2min 11sec

of <http://www.sojaconnectie.be/> 1min 30sec

- Waarover gaat dit filmpje? (eventueel plenair gesteld door moderator)
- Stel: we zijn 20 jaar verder: hoe zou jij dit probleem dan hebben opgelost?
- Wat kun je hier nu aan doen als afgestudeerde professional én burger?
- Op welke manier(en) kan het hoger onderwijs bijdragen aan de oplossing van dit probleem?

- **Basta en de banken: praktisch voorbeeld van hoe de financiële crisis 'werkt' en hoe we daar onbewust aan mee betalen**

<http://www.youtube.com/watch?v=JZZICAW4QLc> 5min 31sec

- Waarover gaat dit filmpje? (eventueel plenair gesteld door moderator)
- Denk je soms na over hoe de maatschappij werkt?
  - o Denk je dan ook aan creatieve en positieve oplossingen? Welke dan?
- Vind je dat je kritisch vermogen voldoende ontwikkeld wordt doorheen je opleiding?
  - o Zo nee, waarom niet, én hoe kan het beter?
  - o Zo ja, op welke manier gebeurt dit dan?

- **Economie: vrijhandelsakkoord tussen de Noord-Amerikaanse landen (NAFTA):
Extract uit “a capitalist story” van Michael Moore**

<http://www.youtube.com/watch?v=EDMpwwlToTc&feature=related> 1min 6sec

- Waarover gaat dit filmpje? (eventueel plenair gesteld door moderator)
  - Welk onrecht wordt hier aangeklaagd?
- Wordt in je opleiding ook voldoende aandacht besteed aan de keerzijde van bepaalde economische systemen/beslissingen? Wordt het systeem zelf soms kritisch bekeken?
  - Hoe zou dit best aan bod komen tijdens de lessen?
- Hoe kan je vanuit je later beroep meewerken aan oplossingen voor dit soort onrecht?
- Hoe kan je universiteit/hogeschool een rol spelen in deze problematiek?

- **Recycle flashmob**

<http://www.youtube.com/watch?v=GYnd5JRu86E> 2min 2 sec

- Waarover gaat dit filmpje? (eventueel plenair gesteld door moderator)
- Deze vrouw geeft het goede voorbeeld: Heb je het idee dat jouw instelling het goede voorbeeld geeft op het vlak van milieuzorg?
  - Waarom wel/niet?
  - Zo ja, op welke manier?
  - Hoe kan het beter?

- **Leiderschap en hoe je een beweging kan opstarten en een 'tipping point' kan uitleggen**

<http://www.youtube.com/watch?v=hO8MwBZI-Vc&feature=related> 3min 1sec

- Waarover gaat dit filmpje? (eventueel plenair gesteld door moderator)
- Wat is de link tussen dit filmpje en de overgang naar een duurzame samenleving?
- Hoe kan het hoger onderwijs ervoor zorgen dat het omslagpunt bereikt wordt (naar een meer duurzame samenleving)?
- Wat is de rol van je docent en universiteit/hogeschool: de leider zijn of de eerste volger?
  - Waarom?
  - Hoe dan?
- Hoe zie je jouw rol als student (burger)?